

Kiasma

25-2004 vol. 7

**Ehkä puhumme samasta
"Ristiriitaiset tunteet ja hyvä niin"
Jonota salaiseen palveluun
Kops kolahtaa kouluopetukseen**

Dias &

Riedweg

Taiteilijapari järjestää lavastettuja kohtaamisia

Carlos kertoo minulle miten prostituution maailma on kiehtonut häntä jo pitkään ja miten hän itse päätyi sen pariin. Oikeastaan hän puhuu haastattelua tehneelle taiteilijalle, mutta sävy on hyvin henkilökohtainen, ja tuntuu kuin hän kertoisi tarinaansa juuri minulle. **Dani** nai rahasta voidakseen tehdä sitä, mikä hänelle on kaikkein tärkeintä maailmassa: musiikkia. Hän ei halua seksiä miesten kanssa, ja aluksi se sai hänet voimaan pahoin. Nyt hän tekee sitä työkseen, mutta ajattelee nuottejaan. **Jean** on oppinut huoran elämän jo kotoaan. Se on hänelle ainoa normaali elämä. **Jorge Luiz**in tie ei ollut yhtä mutkaton: hänen isänsä heitti hänet kotoa saatuaan selville pojan homoseksuaalisuuden. Hän päätyi *chaperoksi*, kun muuta mahdollisuutta ei ollut.

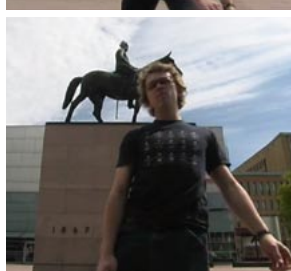
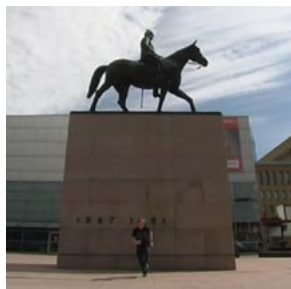
Alex, Miguel, Adriano... heillä kaikilla on tarinansa. Nimet ovat oletettavasti vaihdettuja, mutta se ei merkitse mitään, yhtä hyvin siellä on **Christian, Pedro** ja **Antonin**. Tai **Walter** ja **Maurício**. Jokainen kuitenkin esiintyy yksilönä, jolla on oma nimi.

Samalla he myös kuuluvat ryhmään, ihmisjoukkoon, jota yhdistävät tietyt elinehdot. Useimmat heistä ovat tulleet jostain muualta, Latinalaisesta Amerikasta, Aasiasta, köyhistä oloista. He ovat vielä nuoria. Heidän asiakkansa ovat rikkaita, vanhempia miehiä. He elävät virallisen yhteiskunnan liepeillä, hämärissä, heistä ei juuri puhuta ja moni ei haluaisi heidän olevan olemassakaan tai ainakaan tietää heistä mitään. Heidän asemansa on sidoksissa yhteiskunnan arvostuksiin ja valtasuhteisiin. He ovat olemassa siksi, että yhteiskunnassa on rikkaita, jotka voivat maksaa halujensa toteuttamisesta. He ansaitsevat jopa hyvin, mutta ovat samalla riippuvaisia yhteiskunnan hyväosaisista, jotka puolestaan ovat omalla tavallaan riippuvaisia näiden halveksittujen palveluntarjoajien valikoimasta. Palvelu tai tuote kulkee yhteen suuntaan, raha toiseen, eikä liene epäilystä että maailmassa määrää se jolla on rahaa.

Haastatelluilla on jokin nimi ja myös jotkin kasvot. Videoissa ja valokuvissa heillä ei kuitenkaan ole omia kasvojaan vaan naamio. Se että heidän on peitettävä omat kasvonsa esiintyessään julkisuudessa, kertoo heistä ryhmänsä jäsenenä ja ryhmän asemasta: kuuluminen prostituution maailmaan ei ole sallittua. Naamioiden takaa he kertovat kuitenkin tarinaansa omalla äänellään ja omin sanoin.

TAIDETTA SOSIAALISISTA SUHTEISTA

Samalla sängyllä heidän kanssaan, "saunaksi" kutsutussa paikassa, makailevat Maurício ja Walter eivät ole prostituoituja vaan taiteilijoita. Dias & Riedweg -parina tunnetut taiteilijat ovat tehneet useita projekteja, joissa teos syntyy yhteistyössä monien ihmisten tai jonkin ihmisryhmän kanssa. Aiempia projekteja he ovat toteuttaneet mm. Atlantassa kahden vankiryhmän kanssa, Sao Paolossa katumyyjien ja ovimiesten kanssa ja Sveitsissä maahanmuuttajien kanssa mutta myös hyvin erilaisten "tavallisten" venetsialaisten kanssa. Projektit eivät ole "sosiaalisia" siinä mielessä, että niiden tarkoitus olisi jotenkin muuttaa tai parantaa mukana olevien elämää. Sen sijaan taiteilijat korostavat dialogin avaamista taiteensa perustana. Jos jonkin on tarkoitus muuttua, niin tavoite voi korkeintaan olla muuttaa katsojia, meitä. Tällainen kohtaaminen voi muuttaa mielikuvia ja ajatuksia. Taiteilijat itse asettuvat alttiiksi muutokselle asettuessaan dialogin osapuolina

Dias & Riedweg:
Heitä! (Throw), 2004
© MAURÍCIO DIAS
& WALTER RIEDWEG

pikemminkin kuuntelemaan toisia kuin vaikuttamaan heihin.

Enemmän kuin sosiaalisiin projekteihin Dias & Riedwegin teoksia voisi verrata sosiologisiin projekteihin. Miesprostituutuja käsittelevän *Suurin sallittu ahneus (Voracidad maxima)* -teoksen tapaisten projektien toteuttaminen edellyttää paljon ennakkotyötä ja tutkimusta: tilanteen kartoitusta, tiedon hankkimista, kontaktien ja luottamuksen luomista, osallistujien löytämistä, asetelman ja tilanteen rakentamista jne.

Dias & Riedwegin projektit tuovat esille, näkyviin, sellaisia ihmisiä, jotka yleensä ovat syrjässä, näkymättömissä. Puhumme näistä ihmisistä pronomilla "he". Yleensä heillä ei ole mahdollisuutta kertoa tarinaansa itse, vaan heidän tarinansa kertoo joku muu: tutkija, sosiaalityöntekijä, viranomainen, ja valta on tietysti sillä, jolla on valta kertoa tarina tai luoda kuva toisista. Joillekin miesprostituutuiduista taideprojekti on ollut vapauttava ja innostava kokemus, he ovat saaneet kertoa itsensä toisille, omin sanoin. "Haastattelu oli myös hauskaa. Se oli odottamaton tilaisuus tarkastella elämäni. Kelata taaksepäin. Se teki minulle hyvää." Taiteilijat ovat luoneet foorumin, jolla tämä kertominen voi tapahtua. "Kun kaikki muut, joiden kanssa vietän päiväni, pakottavat minut unohtamaan, kuka olen, tämä tyyppi kohteliaasti pyytää minua muistamaan sen..."

Prostituutujen kertomukset on sijoitettu taidekontekstiin. Suuri osa päättelystä jää katsojan tehtäväksi, mutta tavallaan taiteilijat kyllä ohjaavat katsojan tulkintaa toteutuksen ja esillepanon keinoilla.

KERTOMISEN RAKENTEET

Suurin sallittu ahneus -teoksessa Dias & Riedweg asettuvat itse esille näkyvämmiin kuin missään muussa teoksessaan. He keskustelevat miesten kanssa näiden "työasussa", valkoisessa kylpytakissa, samalla sängyllä maaten. He esiintyvät ilman naamioita, ja enemmänkin: he ovat antaneet piirteensä myös keskustelukumppanilleen, jonka naamio toistaa kulloinkin haastattelijana toimivan taiteilijan kasvot. Peilit ympärillä hämmentävät vielä lisää keskustelijoiden rooleja ja asemia. Toisaalta naamio vieraannuttaa ja korostaa toisen outoutta.

Dias & Riedweg kutsuvat luomiaan asetelmia nimellä "staged encounters", lavastettuja tai näytämöllepantuja kohtauksia. Kaksiosainen termi viittaa sekä tietoiseen keinotekoisuuteen että todelliseen kohtaukseen ja muistuttaa siten kes-

kustelija sosiologian tai antropologian parissa erilaisten tutkimusasetelmien vaikutuksesta tutkimuskohteeseen ja saatavaan tietoon. Taiteessa tämä tehdään korostetun tietoisesti ja se myös näytetään. Asetelman luominen on osa itse teosta, ei vain sen kehys ja reunaehto. Lavastettujen kohtaamisten lisäksi taiteilijoilla on toinen keskustelua inspiroiva ja jäsentävä menetelmä: aistityöpajat. Se sisältää työskentelyä ja keskustelua eri aisteja aktivoivien materiaalien – tuoksujen, kosketeltavien materiaalien, äänien jne. parissa. Taiteilijoiden mukaan tavoite on dialoginen taide, jossa osallistujat ovat mukana määrittelemässä sisältöä ja muotoa. He kuvaavat työskentelyään myös avoimena, kollektiivisena tutkimuksena tai laboratoriona.

Dias & Riedweg korostavat, että he eivät koskaan tee kuvaa ihmisistä tai ryhmästä, jonka kanssa he työskentelevät. Heidän päämääränsä ei ole antaa mitään kollektiivista kuvausta "heistä" vaan antaa välineitä sille mitä he kutsuvat autorepresentaatioksi. Teosten sisältö ja muoto syntyy yhdessä ryhmän kanssa, yhteisen prosessin tuloksena, jolloin sen pitäisi vastata osallistujien ajatuksia ja kuvaa itsestään ja käsiteltävistä asioista. Usein kuva on muuta kuin ulkoapäin asetetut ennakkoletukset. Muodostuvaa kuvaa ei voi tietenkään pitää ainoana mahdollisena tai mitenkään "aitona". Osallistujat ovat hyvin tietoisia tilanteesta, johon heidän osallistumisensa johtaa. Kohtaamisissa vaikuttavat tietysti monet odotukset ja oletetut reaktiot niihin – paljolti samat voimat, jotka säätelevät 'autorepresentaatiota' oikeastaan aina ja tekevät arjesta ja jokapäiväisestä olemisestakin representaatiota ja performanssia.

▣ **Kaija Kaitavuori**
Kehityspäällikkö
Valtion taidemuseo

Dias & Riedweg
Ehkä puhumme samasta
30.10.2004–16.1.2005
Viides kerros ja 4. krs

Yleisöopastukset keskiviikkoisin klo 18 ja
sunnuntaisin klo 15. Museolipulla.

Näyttelyn ja kansainvälisen kiertueen on järjestänyt Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA), Espanja. Näyttelyn on kuratoinut Roland Groenenboom ja se on suunniteltu yhteistyössä Catherine Davidin kanssa.

Dias & Riedweg: Heitä!

Kiasman viidennen kerroksen panoraamaikkunasta näkyvä videoteos kertoo ihmisten arkisesta kapinasta. Taiteilijapari Dias & Riedweg on pyytänyt ohikulkijoita heittämään valitsemiaan esineitä kameraa kohti. Samalla kysyttiin, miksi he heittivät tavaran ja minkä puolesta tai mitä vastaan he olisivat valmiita osoittamaan mieltä. Kuvien joukkoon on leikattu mustavalkoisia välähdyksiä mielenosoituksista Helsingissä.

© MAURÍCIO DIAS & WALTER RIEDWEG

”Ristiriitaiset tunteet ja hyvä niin”

Taiteessa on tilaa mielipiteille ja keskustelulle. Usein rakastetuimmat teokset ovat myös ärsyttävimpiä. **Markus Copperin** *Seitsemän meren arkkienkeli* -teos esimerkiksi kerää hartaita ihailijoita ympärilleen, mutta osa kävijöistä kokee sen suorastaan kammottavaksi.

Rakastaa, ei rakasta... -näyttelyn ideana on esitellä Kiasman kokoelmasta yleisön suosikit ja inhokit, eli teokset jotka ovat herättäneet kävijöissä eniten tunteita. Näyttelyn aikana kävijät ovat saaneet kirjoittaa terveisensä paperilapulle ja kiinnittää sen ilmoitustaululle, joka on toisen kerroksen tasanteella. Lappuja on kertynyt jo useita tuhansia.

”PUHUVA PÄÄ OLI PÖHKÖ”

Ilmoitustaululle jätetyistä viesteistä välittyi kävijöiden teosmaku. Ehkä useimmin mainittu teos on ollut **Ken Feingoldin Pää**. Muita usein mainittuja ovat olleet **Jiri Gellerin Maailmojen ottelu**, joka on varsinkin sitä pelanneiden mielestä hauska ja oivaltava sekä **Pekka Jylhän jänis (Lyhdyn kantaja)**.

Kysymyksessä on epävirallinen väylä Kiasman kävijöille ilmaista tunteita, lähettää terveisiä, kommentoida tai kysyä. Viestit ovat toisten kävijöiden luettavissa kunnes seinä täyttyy.

”PUSI PUSI... KYLLÄ ELÄMÄ ON IHANAA”

Suurin osa ilmoitustaululle jätetyistä viesteistä on Kilroy was here -tyyppisiä keveitä kuittauksia. Sellaisia joita voi arvata koululaisryhmän nopeajalkaisten kirjoittavan hitaampia odotellessaan. Lapset ovat Kiasmalle tärkeitä kävijöitä – ensimmäinen sukupolvi suomalaisia, joille nykytaide museossa on itsestään selvä juttu. Kepeiden heittojen ja pilapuheiden rivien väleistä saadaan tietoa ja palautetta. Koululaiset kertovat helposti ja avoimesti mikä heitä miellyttää tai ärsyttää. He myös piirtävät, repivät ja taittelevat papereita, ja muutenkin käyttävät tarjolla olevaa forumia.

Ilmoitustaulun suosio kertoo ihmisten halusta jättää jälki. Nykytaide herättää tunteita. Lapuista voi aistia oivalluksen ilon ja halun jakaa kokemus. Osasta kirjoituksista paistaa hämmennys ja ärtymys, toisinaan paperille purkautuu pettymys ja suuttumus. Kirjoittajat haluavat tulla kuulluiksi.

”TE ETTE OLE TOSISSANNE”

Ärtymyksen voidaan tulkita positiiviseksi reaktioksi. Ainakin se on reaktio. Museo-käynnin ei ole tarkoitus tuottaa katsojille pelkkää viihdettä ja mielihyvää. Moni teos herättää ajatuksia, jopa provosoi. Ärsytyksen käynnistämä pohdiskelu on avain nykytaiteen laajempaan ymmärtämiseen. Keskusteluoppaan kanssa Kiasmassa käyty keskustelu on usein alkanut kävijän halusta antaa kielteistä palautetta. Ajatusten vaihdon aikana vieras on saattanut oivaltaa jotain uutta nykytaiteesta tai itsestään taiteen kohtaajana.

Rakastaa, ei rakasta -näyttelyn aikana kootuista kommentteista ja kysymyksistä saatiin ainekset neljään keskustelutilaisuuteen, jotka on järjestetty syksyn aikana. ”Tyhmät kysymykset” -keskusteluissa asiantuntijat ja taiteilijat pohtivat nykytaiteen keskeisiä kysymyksiä ja museon muuttuvaa roolia.

”NOW THIS IS ART”

Kiasman ulkomaiset vieraat ovat olleet erityisen innostuneita ilmoitustaulusta. Ensi vilkaisulla voi nähdä, että Kiasmassa käy vieraita kaikkialta maailmasta. Syitä ulkomaalaisten kävijöiden kirjoitusintoon voi vain arvailla. Ehkä matkalla olo lisää tarvetta jättää jälki käynnistä. Turisteilla tuntuu myös olevan enemmän asiaa. Laput ovat täynnä kommentteja niin näyttelyistä kuin itse rakennuksestakin. Sääli, etten ymmärrä venäjää, flaamia tai kiinaa enkä lukemattomia muita kieliä, koska kommentit kertovat miten Kiasma ja näyttelyt aukeavat ulkomaalaiselle kävijälle.

Toisinaan lappujen viesti on suunnattu toiselle kävijälle. Opettajaa tai koulujärjestelmää voi kritisoida anonyymisti, tai lähettää terkkuja kavereille kotipuolesta. Osa lapuista kommentoi toisia lappuja. Ilmoitustaulu ei ole olemassa vain museota varten. Joskus jokin omaperäinen viesti saattaa aiheuttaa älyväläyksen museon työntekijälle, toiselle kävijälle tai lappuja katselevalle taiteilijalle. Ilmoitustaulu elää omaa elämäänsä.

□ **Tina Cavén**

Rakastaa, ei rakasta...

Kokoelmien valitut

27.2.2005 saakka, 3. kerros

Yleisön valinnat

16.11.–27.2.2005, 2. kerros

Rakastaa, ei rakasta... -kokoelmanäyttely esittelee Kiasman kokoelmien ihastusta ja ihmetystä herättäneitä teoksia. Näyttelyn yhteydessä huhti–heinäkuussa olleessa Valitsin-tietokannassa esiteltiin 120 teosta, joita yleisö kommentoi. Näitä teoksia ja kommentteja on nyt esillä 2. kerroksessa.

Yleisöopastus perjantaisin klo 18.
Vapaa pääsy.

Keskustelutarja ”Tyhmät kysymykset”

Nyt on tilaisuus keskustella museon ja taiteen ammattilaisten kanssa ja muistaa, että tyhmiä kysymyksiä ei ole. Ke 20.10. ja to 11.11. klo 17 Seminaari-tilassa. Vapaa pääsy.

Komar ja Melamid Kiasmassa

Hulvaton esitys venäläisen, nykyisin USA:ssa asuvan taiteilijaparin Vitali Komarin ja Alex Melamidin taideprojekteista. La 27.11. klo 14–17 Seminaari-tilassa. Vapaa pääsy.

Rakastaa, ei rakasta... on Helsingin Sanomien nimikkonäyttely.

Simryn Gill: Itsekylvääntyviä, 1998, yksityiskohta
PETRI VIRTANEN/KKA

PIIRE MYKKÄNEN/KKKA

Jonota salaiseen palveluun

Liikkeellä marraskuussa -tanssifestivaali tuo Kiasmaan saksalaisen nykytanssin uudistajan, **Felix Ruckertin** ryhmineen. Kiasman galleriatilat muuttuvat teoksessa *Secret Service* salaisten ja yksityisten palvelujen näyttämöksi. Kiasma-teatterin tuottaja **Virve Sutinen** kertoo kokemastaan.

Tanssin uudistuminen on usein vanhojen kysymysten kysymistä uudelleen. Ruckertin kysymys kuuluu, missä teos sijaitsee. Voiko yleisö määrätä esityksen syvyyden ja keston, olla aktiivisesti itse luomassa sen merkityksiä? Näihin kysymyksiin katsojat johdattelee 16 hengen tanssiryhmä.

Tanssiteos *Secret Service* on nimensä mukaisesti salaisuus. Katsomon penkeille istuutuminen sijaan katsojat saavat käteensä jonotusnumeron. Jokainen katsoja osallistuu teokseen itsenäisesti ja saa itse määrätä, miten lähelle teos häntä tulee. Katsojalta vaaditaan kuitenkin myös rohkeutta luopua itsenäisyydestään. Teos muodostuu kahdesta kerroksesta. Ensimmäisen kerroksen jälkeen katsoja päättää, haluaako edetä toiseen.

Secret Service on jokaiselle katsojalle erilainen teos eikä sitä voi seurata ulkopuolelta. Teoksen salaisuutta voi raottaa vain katsoja, joka on sen itse kokenut. Kiasma-teatterin tuottaja Virve Sutinen tutustui teokseen Düsseldorfissa saksalaisen tanssin katselmuksessa. ”Tämä teos on jokaisen omassa kokemuksessa eikä siitä voi puhua yleisin termein. Minulle se oli yksi radikaaleimmista tanssiesityksistä, joita olen kokenut”, hän kertoo.

”Tanssin kokeminen silmät kiinni oli uutta ja antoi aivan uudenlaisen elämyksen tanssista.” Esiintyjien ja katsojan välille syntyy kuin itsestään luottamukseen perustuva side. ”Ajattelin antaa teoksen tapahtua ja se tapahtui.”

Ruckertin lähestymistavassa Virve Sutista kiinnostavat keinot, joilla taiteilija välittää liikkeen ja tanssin olemuksen yleisölle. ”Monet tanssin muodoista ovat perin arkaaisia ja niiden syvä merkitys ihmiselle on niiden ritualistisessa luonteessa. Afrikassa suurin osa tanssista on vieläkin luonteeltaan yhteisöllistä. Ruckert pyrkii välittämään nykyihmiselle jotain tästä tanssin kokemuksesta, joka ei ole varattu vain tanssin ammattilaisille.”

Ruckert lähestyy katsojaa suoraan. ”Esitystaiteessa, kuten nykytaiteessakin, on puhuttu paljon interaktiivisuudesta ja kokemuksellisuudesta. *Secret Service* on ainutlaatuinen kokemus, joka voi varmasti muuttaa ihmisen elämän, kuten hyvä taide usein tekee. Se vie omalta osaltaan loppuun kysymyksen siitä, kuinka pitkälle yleisön osallistuminen voidaan viedä. Jokainen katsoja joutuu myös itse myös vastaamaan tähän kysymykseen omalta kohdaltaan.”

Kuten monet aikamme tärkeistä nykytanssin tekijöistä, myös Felix Ruckert on kiinnostunut työskentelemään perinteisten tanssitalojen ulkopuolella. Ruckert on alalla kokenut tekijä, joka on tullut tunnetuksi muun muassa **Pina Bauschin** tanssijana. Hänen oman ryhmänsä ohjelmistoon kuuluu niin näyttämö- kuin galleriateoksiakin. Viemällä tanssiteoksen ulos teatterista Ruckert tutkii niin sanottua ”kolmatta seinää” katsomon ja näyttämön välissä. Kun katsomoa ei ole, rajat esiintyjien ja yleisön välillä katoavat. Kiasmassa *Secret Service* murtautuu Kiasma-teatterista toisen kerroksen näyttelytiloihin.

Kokemuksellisen ja yksilöllisen tason lisäksi teoksen sisältämien merkitysten toisessa ääripäässä on suuria yhteiskunnallisia kysymyksiä. ”Esitys on rajattu selkeästi kuvaukseksi palvelusta, johon voi ostaa lipun. Esityksen asettamat kysymykset oikeastaan alkavat jo tästä: mitä voi ostaa”, Virve Sutinen pohtii.

Liisa Lehmusto

Felix Ruckert: Secret Service
2. kerroksen näyttelytiloissa
4. ja 5.11. klo 16–20, 6. ja 7.11. klo 12–18
Liikkeellä marraskuussa -ohjelmistoa
Liput 20/15 e

Kiasma-kalenteri

Näyttelyt

Dias & Riedweg: Suurin sallittu ahneus, 2003–2004, MACBA © MAURÍCIO DIAS & WALTER RIEDWEG

Dias & Riedweg **Ehkä puhumme samasta**

30.10.–16.1.2005 Viides kerros ja 4. krs

Brasilialainen Maurício Dias ja sveitsiläinen Walter Riedweg tekevät taideprojekteja valtaväestön varjossa ja reunamilla elävien ryhmien todellisuuksista. Projektit on toteutettu ympäri maailmaa: Brasiliassa, USA:ssa ja Euroopassa. Taiteilijapari tutustuu kohderyhmänsä arkeen ja elinehtoihin asumalla heidän kanssaan ja hankkimalla tietoja heidän oloistaan. s. 2

Yleisöopastukset ke klo 18 ja su klo 15.
Museolipulla.

Heli Rekula

5.2.–24.4.2005 Viides kerros ja 4. krs

Kiasman kokoama Heli Rekulan yksityisnäyttely tuo esiin yhden keskeisistä suomalaisista media- ja valokuvataiteilijoistamme. Näyttely jatkaa Kiasman tapaa esitellä yhden kotimaisen taiteilijan tuotantoa mahdollisimman laajasti ja kattavasti. Aikaisemmin esillä ovat olleet mm. Eijja-Liisa Ahtila, Nina Roos ja Jukka Mäkelä. s. 13

Yleisöopastukset ke klo 18 ja su klo 15.
Museolipulla.

Heli Rekula: Landscape no. 15, Inch Strand, 2000 © HELI REKULA

STUDIO K

Tellervo Kalleinen 5.11.–31.1.2005

Kalleinen aloitti projektinsa *In the middle of a movie* vuonna 2001. Matkustaessaan eri maissa taiteilija laittaa sanomalehteen ilmoituksen, jossa hän pyytää ihmisiä suunnittelemaan elokuvakohtauksen omaan kotiinsa ja antamaan hänelle siinä roolin. Tähän mennessä Kalleinen on näytellyt 61 elokuvakohtauksessa Los Angelesissa, Pietarissa, Hampurissa, Islannissa, Helsingissä ja Tallinnassa.

KONTTI ja MEDIATEEKKI

Get Real 12.11.–16.1.2005

Näyttelyn tavoitteena on esittää, mitä reaaliaikaisuus voi nykytaiteessa merkitä. Teokset saavuttavat katsojan samaan aikaan kuin ne toteutetaan. Ruotsalaisen Beeoff-ryhmän jäsenet näkevät reaaliaikaisuuden paitsi rajankäyntinä mahdollisen ja mahdollottoman välillä, myös filosofisena kannanottona: "Reaaliaikaiseen taiteeseen kuuluu kontrollin siirtyminen suoraan taiteelle. Taiteilija luo teokselle ehdot, mutta jättää teoksen sitten elämään omaa elämäänsä". Kiasman lisäksi näyttely tullaan näkemään Roskilden ja Reykjavikin taidemuseoissa.

Kokoelmat

KUVA KKA

Gary Hill: Huomautuksia väreistä, 1994

RAKASTAA, EI RAKASTA...

Kokoelmien valitut

27.2.2005 saakka 3. kerros

Yleisön valinnat

16.11.–27.2.2005 2. kerros

Rakastaa, ei rakasta... -kokoelmanäyttelyssä ovat esillä Kiasman kokoelmien rakastetuimmat, puhutuimmat ja vihatuimmat teokset. s. 6

Yleisöopastukset perjantaisin klo 18.

Vapaa pääsy.

360°

Kiasman sivulta www.kiasma.fi löytyy virtuaali-näyttely, jossa on kävijöiden kommentteja.

Keskustelusarja "Tyhmit kysymykset"

Rakastaa, ei rakasta... -näyttelyn yhteydessä on kerätty mielipiteitä teoksista ja samalla myös yleisön kysymyksiä nykyaiteesta. Nyt on tilaisuus keskustella museon ja taiteen ammattilaisten kanssa ja muistaa, että tyhmiä kysymyksiä ei ole. Seminaari-tilassa. Vapaa pääsy.

Ke 20.10. klo 17. Missä taide on teoksessa?

Onko taide filosofiaa vai filosofia taidetta? Nykyaiteen filosofisista ulottuvuuksista keskustelemassa Tuomas Nevanlinna ja Sanna Sarva.

To 11.11. klo 17. Miksi nykyaide on niin rumaa?

Onko Suomessa liian helppo kutsua itseään taiteilijaksi? Osaavatko kaikki nykyaiteilijat ihan oikeasti tehdä taidetta? Nykyaiteen muodoista ja sisällöstä keskustelemassa Kaija Kaitavuori ja Jaakko Rustanius.

Komar ja Melamid Kiasmassa

Hulvaton esitys venäläisen, nykyisin USA:ssa asuvan taiteilijaparin Vitali Komarin ja Alex Melamidin taideprojekteista. He ovat käsitelleet mm. kuvallista propagandaa, tilastollista demokratiaa ja elitismia sekä ekologiaa. Heidän viimeisin projektinsa on omistettu taiteen ja uskonnon suhteelle ja ironian ja hengellisyuden synteille.

KUVA KKA

Vuonna 1995 Helsingin ARS95 -näyttelyn yhteyteen virallisen yleisökyselyn perusteella maalatut teokset *Ihmisten valinta: miellyttävän teos* ja *Ihmisten valinta: epämiellyttävän teos* liittyivät People's Choice -projektiin, jossa taiteilijapari tutki ihmisten taidemakua eri maissa. Teokset ovat nähtävillä Rakastaa, ei rakasta... -näyttelyssä.

Yleisölle avoimessa seminaarissa käsitellään yleisön ja taiteen monisyistä suhdetta. Pääpuhujina esiintyvät Vitali Komar ja Alex Melamid, jotka esittelevät performanssinomaisessa esityksessään omia tutkimusprojektejaan taiteen tekemisestä ja vastaanotosta. Muita puhujia ovat tutkijat Harri Kalha ja Anna Kortelainen.

Lauantaina 27.11. klo 14–17 Seminaari-tilassa. Vapaa pääsy.

Huone X

kokoelmien uusia hankintoja

Pertti Kekarainen 1.10.–2.1.2005

Kuvanveistäjän ja taidemaalarin koulutuksen saanut Pertti Kekarainen on vuodesta 1993 lähtien keskittynyt valokuvaukseen. Kiasman kokoelmiin hankitut suurikokoiset teokset kuuluvat Kekaraisen tunnetuimpaan valokuvasarjaan *Density*, joka on syntynyt vuosina 1995–2002.

Kiasma-teatteri

TANSSIVIERAILU SAKSASTA

Felix Ruckert

Secret Service

Ensi-ilta 4.11. klo 16–20.

Esitykset 5.11. klo 16–20, 6. ja 7.11. klo 12–18.

"Ei taidetta. Ei roskaa. Ei turhaa touhotusta. Ainoastaan utelias, rohkea ja henkisesti vahva teatterikävijä otetaan vastaan. Hänet johdammme omaan sisäiseen sensuaaliseen maailmaansa. Luottamus palkitaan", Felix Ruckert lupaa teoksensa *Secret Service* esittelytekstissä. *Liikkeellä marraskuussa* -ohjelmistoa. s. 8
Liput 20/15 e

AVANTO

Ernst Schmidt jr.: Kunst und Revolution (1968)

Avanto Helsinki Media Art Festival

18.–21.11.

Avanto Helsinki Media Art Festival järjestetään tänä syksynä jo viidettä kertaa. Festivaali on vakiinnuttanut paikkansa Pohjoismaiden suurimpana vuosittaisena mediataidetaapahtumana. Kiasma-teatterin Avanto-ohjelmistossa pohditaan muun muassa esitystilanteiden konventioiden kyseenalaistamista. Ohjelmiston painopiste on kokeellisissa musiikissa ja elokuvassa. s. 17
Ohjelma: www.avanto.fi

Sanna Kekäläinen

TEO

Ensi-ilta 1.12. klo 19.

Esitykset 2., 4., 5., 8., 9., 11., 12.12. klo 19 ja 14.12. klo 14

Koreografi Sanna Kekäläinen *TEO* rinnastaa kaksi erilaista todellisuutta: länsi- ja itäeurooppalaisen. *TEO* kertoo miten yksittäiset ihmiset kokevat globalisaation tuomat markkinoiden muutokset. Entä miten käy elävien ja perittyjen kulttuurien? Teoksen koreografia Sanna Kekäläinen. Tanssijoina Kekäläisen lisäksi Jenni Koistinen, Kaisa Launis ja Agnese Vanaga sekä videolla Ryszard Kalinowski, Wojciech Kapron, Hanna Strzemiecka ja Anna Zak. s. 17
Liput 12/8 e

Doc Point

12.–16.1.

Ohjelma: www.docpoint.info

Puheohjelmia

Taiteilijatapaamiset

Kiasman Ystävien järjestämä taiteilijatapaamisten sarja joka kuukauden ensimmäinen torstai klo 18 Kiasman Seminaari-tilassa. Vapaa pääsy. to 4.11. klo 18 kuvanveistäjä Liina Lång (ent. Miina Äkkijyrkkä) to 2.12. klo 18 kuvanveistäjä Pirkko Nukari

Katseen filosofiaa

Kriittisen korkeakoulun luentosarjan teemana on kieli ja aistit. Keskiviikkoisin klo 17 Kiasman Seminaari-tilassa. Vapaa pääsy. ke 27.10. kirjailija, kriitikko Harry Forsblom: Kirjallisen kulttuurin ja äidinkielen asemasta Nyky-Suomessa ke 3.11. filosofi Eero Ojanen: Kieli ja tietoisuus ke 10.11. filosofi Miika Luoto: Onko taiteella alkuperäistä kieltä?

Mielen liikukuksia

Esitys- ja keskustelusarja lähettää aikamatkalle videotaiteen historian neljälle vuosikymmenelle 1970-luvulta 2000-luvulle. Jokaisella illalla on eri puhuja ja viimeisenä perjantaina pidetään kokoava keskustelu esityssarjan tiimoilta. Kiasman Seminaari-tilassa perjantaisin 12.11., 26.11. ja 10.12. klo 18–20. Vapaa pääsy.

Paja

Kiasman Paja

Lisätietoja museolehtori Kalle Hamm, p. (09) 1733 6513, kalle.hamm@kiasma.fi

Kielipajat marras–joulukuussa

Kiasman Paja tarjoaa pajatyöskentelyä ryhmille heidän omalla äidinkielellään. Marras–joulu-kuussa työpajoja venäjän, espanjan ja arabian kielillä. Tiedustelut p. (09) 1733 6513.

LAPSILLE JA AIKUISILLE YHDESSÄ

Tehdään yhdessä lauantaisin

Lapset, nuoret ja aikuiset voivat tulla yhdessä kokeilemaan luovuuttaan ja käden taitojaan. Oman tekemisen virikkeenä on *Rakastaa, ei rakasta...* -kokoelmanäyttely. Aamupäivän paja klo 10.30–13 on varattu erityisesti kauempaa tuleville. Ilmoittautumiset arkisin klo 9–12, p. (09) 1733 6509. Iltapäivän pajaan ilmoitaudutaan Kiasman infopisteen luona klo 13.45 alkaen ja Pajassa työskennellään klo 14–16.30. Mukaan mahtuu 16 osallistujaa. Alakäraja on neljä vuotta. Alle 18-vuotiaille maksuton. Aikuiset 5,50/4 e

30.10. Merkillisyyksiä, salakirjoitus

13.11. Ruma? Kaunis?, maalaus

20.11. Lilliputtien maassa, pienoismalli

27.11. 1+1=3, rakentelu, romuosaiikki

4.12. Vauhtipeli, kierrätysmateriaali ja rakentelu

AIKUISILLE

Tuttu Ryhmä perjantaisin syksyn ajan Työkavereille, ystäville ja harrastusryhmille tarkoitettuna työpajassa 10–16 hengen ryhmä voi yhdessä perehtyä nykyaikaiseen. Kolmituntisen ryhmätyöskentelyn aikana tutustutaan ohjaajan kanssa näyttelyihin ja työstetään löydettyjä teemoja. Työpajamaksu on 13 e/hlö, johon sisältyy pääsylippu, materiaalit ja ohjaus. Tiedustelut/varaukset p. (09) 1733 6521.

KOULULAISRYHMILLE

Nykytaiteen ABC -paja peruskoulun 1.–2.-luokkalaisille syys–marraskuussa. Ilmoittautumiset p. (09) 1733 6513.

Maksuttomia **Nykytaiteen ABC -opastuksia** peruskoulun 1.–2.-luokkalaisille on tarjolla syksyn ajan. Opastustilaukset arkisin klo 9–12 p. (09) 1733 6509.

KEVÄÄN PAJAT KOULULAISILLE

Ilmoittautuminen kevään pajoihin alkaa 24.1. klo 13 p. (09) 1733 6513. Tarkempi ohjelma ilmestyy tammikuussa.

Opastus

Yleisöopastukset

Rakastaa, ei rakasta... -kokoelmanäyttelyyn perjantaisin klo 18. Vapaa pääsy. Opastus näyttelyihin keskiviikkoisin klo 18 ja sunnuntaisin klo 15. Museolipulla. Ruotsinkielinen yleisöopastus joka kuukauden ensimmäinen sunnuntai klo 12. Museolipulla.

Opastilaukset

Varaukset ark. klo 9–12 p. (09) 1733 6509. Hinnat arkisin 55 e, sunnuntaisin 68 e, koululaisryhmille opastukset ovat maksuttomia. Opastuskielet ovat englanti, espanja, ranska, ruotsi, saksa, suomi, venäjä ja viro.

Info

KIASMA

Mannerheiminaukio 2, 00100 Helsinki. Avoimna ti 9–17, ke–su 10–20.30, ma suljettu. Pääsymaksu 5,50/4 e, alle 18-vuotiaat ilmaiseksi. Perjantaisin klo 17–20 vapaa pääsy. Kiasma-teatterin liput produktiokohtaisesti. Info (09) 1733 6501, info@kiasma.fi.

www.kiasma.fi

Liity maksuttomalle Kiasmail-postituslistalle, niin saat tietoa Kiasman ohjelmistosta omaan sähköpostiosoitteeseesi.

Kiasma on liikkumisesteetön. Opaskoirat ovat tervetulleita. Lipunmyynnissä ja teatterissa on tele/induktiosilmukka.

Nykytaiteen museo Kiasma kuuluu Valtion taidemuseoon.

KIASMA-KAUPPA

Näyttelyluettelot, kirjoja, lehtiä sekä Kiasma-tuotteita myytävänä Kiasma-kaupassa. Avoimna ti 9–17, ke–su 11–19. p. (09) 1733 6505.

CAFÉ KIASMA

Kahvilaravintola katutasossa palvelee museovieraita. Avoimna ti 10–17, ke–su 10–21, p. (09) 1733 6504.

KIASMAN YSTÄVÄT

Lisätietoja yhdistyksen toiminnasta p. (09) 1733 6595.

Muutokset mahdollisia.

SKEIN, 2000 videoinstallaatio © HELI REKULA

Heli Rekulan teokset Kiasmassa

”Menin opiskelemaan valokuvausta saadakseni itselleni ammatin”, kertoo Heli Rekula ja jatkaa, ”meillä on perheessä harrastettu aina valokuvausta. Äidinisäni harrasti valokuvausta ja kaitafilmausta. Samoin äitini. Hän on itse kehittänyt filmit ja tehnyt aikoinaan kaikki lapsuuteni kuvat. Näin jälkikäteen ajateltuna siinä on nähtävissä tiedostamaton jatkumo.”

Ensimmäisestä teoksestaan lähtien Heli Rekula on tutkinut taiteellisen työskentelynsä prosessia: ”Olen pohtinut kameraa taiteen tekemisen välineenä, kuvaustilannetta tapahtumana, katseen kohteena olemista ja sitä, että asettaa jonkun toisen kohteeksi. Siihen sisältyy suuri vastuu.” sanoo Rekula.

”Työskentelyprosessini on hidas. Vyyhti-teostani pohdin useamman vuoden. Voinko tehdä teoksen, jossa kaksi naista kohtaa, istuen vastakkain, kerien lankaa. Teos oli olemassa ajatuksissani, läsnä. Asetin sen välillä sivuun ja palasin siihen

aina uudelleen. Jos idea kantaa, jos se ei avaudu tai jos en pysty sitä selittämään itselleni, niin silloin toteutan sen, koska siinä on joku merkittävä asia olemassa. Silloin teos elää jo omaa elämäänsä ja ansaitsee tulla näkyväksi. Voin vain tehdä parhaani toteuttaakseni sen.”

Kiasma kokoaa kahden kerroksen näyttelyyn Heli Rekulan lähes koko tähänastisen tuotannon. Helmikuussa avautuvassa näyttelyssä nähdään liikkuvaa kuvaa,

valokuvia sekä ennen näkemättömiä uusia teoksia. Näyttelyn yhteydessä julkaistaan myös taiteilijan tuotantoa laajasti esittelevä kirja, johon artikkeleita ovat kirjoittaneet mm. tutkijat **Maria Hirvi, Arja Elovirta** ja **Jarmo Valkola**.

”Kiasman näyttelyssä voin esittää teoksistani jonkinlaisen aikajatkumon. Toivon että näyttely vie työskentelyäni eteenpäin. Lempeällä tavalla,” miettii Heli Rekula.

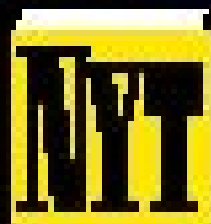
Heli Rekula
5.2.–24.4.2005

PETRI VIRTANEN/KKA

Myt-Gito jika pajantol Hiblmpet Sorendot anukana
ja awalntta myt, j. atitnd jake pldd.

Kiasmail kertoo

mitä Kiasmassa tapahtuu

Kokoelmanäyttely *Rakastaa, ei rakasta*, sveitsiläis-brasilialaisen taiteilijaparin teosten laaja esittely, tanssivierailu Saksasta, keskustelutarja taiteen peruskysymyksistä, työpaja lapsille ja aikuisille..., tässä vain muutamia poimintoja Kiasman laajasta syysohjelmistosta. Tiedon juuri sinua kiinnostavista tapahtumista saat nyt helposti sähköpostiisi liittymällä uudistuneelle Kiasmail-postilistalle.

Kiasmail-palvelun kautta saat tietoa Kiasman näyttelyistä, Kiasma-teatterin esityksistä, luennoista ja muista museon tapahtumista suoraan sähköposti-osoitteeseesi. Postituslistalle pääset osoitteessa www.kiasma.fi. Samalla voit valita, millaisista tapahtumista haluat jatkossa tietoa.

Tietoa on tarjolla seuraavista ryhmistä: julkaisut, näyttelyt, työpaja, URB-festivaali, kokoelmat, tapahtumat, Kiasma-teatteri. Valitse niin monta ryhmää kuin haluat, vaikka jokainen. Saat ajankohtaista tietoa Kiasmasta noin kerran kuukaudessa.

Kiinnostava tapahtuma, mutta meni huomaamatta ohi? Kiasman [www-sivuilta](http://www.kiasma.fi) on myös mahdollista tilata muistutus jostain tapahtumasta sähköpostiisi. Muistutus tilataan ohjelman esittelyn yhteydessä olevasta linkistä.

Tellervo Kalleinen teoksessaan
In the middle of a movie.

VATTENFALL VIE NYKYTAIDETTA SUOMEN YLKASTEILLE.

Ympäri Suomea kiertävä Kiasman kiertokoulu tekee nykytaidetta tutuksi myös sinulle, mikäli olet taide- tai museosektorilla toimiva. Opettava ohjelma tuo suoraan koulupöydillesi uusia energioita ja saattaa kiertokoulun yrityksiä pyynnöllä kipsiin nykytaiteeseen.

Lönnerberg tekee tähän
itse ilmoituksen

Lönnerberg Painot Oy |

"In fifteen minutes everybody will be famous" Andy Warhol

Kutsu pop- ja taide-illallisille

la 13.11. klo 19.30, illalliskortti 100 e/henkilö

Kiasman Ystävät ry järjestää syksyllä jo legendaarisiksi muodostuneet taideillalliset, joiden tuotolla tuetaan museon taidehankintoja. Tänä vuonna teemana on pop- ja taide.

Illalliskutsun lunastaneet saavat lahjaksi ainutlaatuisen Taiteilijalautasen. Keräilyserjan aloittaa taiteilija Jarmo Mäkilä.

Hauskaan ja inspiroivaan iltaan sisältyy johdanto pop- ja taiteeseen, gourmet-illallinen, pophenkistä musiikkia, suurenmoisia taiteen ystäviä, taiteilijoita ja mielenkiintoisia puheenaiheita. Tule mukaan ja olet pop.

Ilmoittaudu ajoissa – paikkoja on rajoitetusti. Illalliskortti on myös loistava lahja isänpäiväksi 14.11.

Kiasman Ystävät ry

LISÄTIETOJA JA ILMOITTAUTUMISET
Lena Teromaa puh. (09) 1733 6595
e-mail lena.teromaa@kiasma.fi

Avanto esittelee kuvattomia elokuvia ja erikoisia soittimia

Avanto Helsinki Media Art Festival järjestetään tänä syksynä jo viidettä kertaa. Festivaali on vuosien varrella vakiinnuttanut paikkansa Pohjoismaiden suurimpana vuosittaisena mediataidetapahtumana.

Avanto-festivaaleilla nähtävistä uutuuksista yksi kiinnostavimmista on Kiasma-teatterin *Film Without Film* -näytös, joka esittelee elokuvahistorian vähän tunnetun lajityypin, elokuvan jossa ei ole lainkaan kuvaa. Näytöksessä nähdään lyhyitä teoksia eri tekijöiltä ja aikakausilta. Sarjan vanhin on vuodelta 1930, mutta mukana on myös tänä vuonna valmistuneita teoksia. ”Yhdessäkään teoksessa ei ole liikkuvaa kuvaa, mutta ne ovat silti elokuva-teoksia. Niiden tarkoituksena on laajentaa totuttua käsitystä siitä mitä elokuva on”, festivaalin ohjelmatoimikuntaan kuuluva elokuvaohjaaja **Mika Taanila** sanoo.

Mitä näytöksessä siis nähdään? ”Joissakin teoksissa on vain ääniraita, on happening-teoksia, pari performanssia, käsitteellisiä elokuvia ja kaikkia niiden välistä. Mielenkiintoinen keitos, jossa yhdistävä tekijä on se, että kaikissa töissä filmi tai video-

nauha puuttuu kokonaan. Saattaa kuulostaa eriskummalliselta ja niin se onkin”, Mika Taanila toteaa. Kuvaton elokuva purkaa käsitteellisen ajatuksen elokuvasta ja sen katsomistilanteesta. ”Ne eivät ole kuunnelmia, radiofonisia teoksia tai musiikkiesityksiä vaan teokset ovat olemassa ainoastaan elokuvateatterissa. Niitä ei voi esittää radiossa tai missään muualla.”

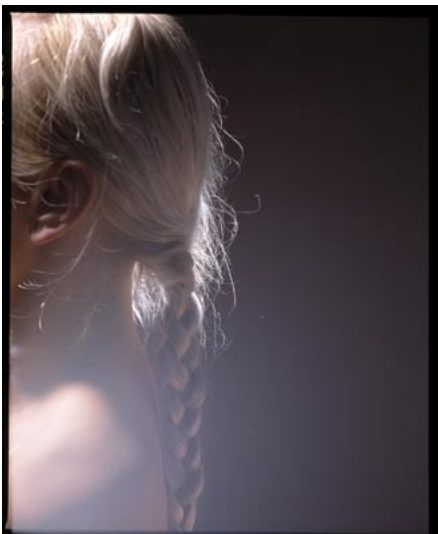
Kuvattomien elokuvien rinnalle Kiasma-teatteriin tulee eräänlainen sisaresitys, **Mikko Hynnisen** *Kiasma-teatteri*, joka on konsertti ilman soittajia. ”On jännittävä nähdä mitä Mikko sinne lopulta loitii. Teos on konsertti, joka käyttää hyväkseen ainoastaan ympäristön ja tilan ääniä, eli teatterin laitteita, mekaniikkaa ja akustiikkaa”, Mika Taanila kertoo. Konsertin instrumenttina tai mediataideteoksen mediana on siis tällä kertaa kokonainen teatteri. ”Sekä Hynnisen teos että *Film Without Film* ovat välinettä käsitteleviä tai välineen rajoja kokeilevia juttuja. Mediataiteella tuntuu olevan nykyään selaista mainetta, että se on ennen kaikkea uusimman teknologian tuote-esittelyä ja

demoamista. Meillä on kuitenkin missiona keskittyä sisältöön. Sillä tavalla olemme ehkä myös vanhanaikaisia”, Mika Taanila pohtii.

Baskimaalaisen noise-muusikon **Mattinin** live-esityksessä tietokone toimii akustisena äänilähteenä. Mattin luo äänimaailman raaputtamalla, koputtelemalla ja viilaamalla sitä erilaisilla työkaluilla. Ranskalaisen **Cellule d’Intervention Metamkinen** esityksessä taas filmiluupeja käsitellään erilaisilla 16-millimetrisiin projektoreihin kaadettavilla kemikaaleilla. Miksi avantgardessa taiteilijoiden työvälineet joutuvat usein kovaan kohteluun? ”No ehkä siinä voi nähdä vaikka taka-ajatuksen siitä, että välineet ovat normaali-elämässä kohdelleet meitä kaltoin. Taide, joka kääntää asetelman pääläelleen, ja käsittelee laitteita kaltoin on meidän mielestämme mielenkiintoista”, Mika Taanila toteaa huvittuneena.

□ **Liisa Lehmusto**

www.avantofestival.com

MAACO THYRKINEN

Kekäläinen & Company: TEO
Kiasma-teatteri
Ensi-ilta 1.12. klo 19.
Esitykset 2., 4., 5., 8., 9., 11., 12.12.
klo 19 ja 14.12. klo 14
Liput 12/8 e

Itä ja länsi kohtaavat TEOssa

Kekäläinen & Companyn tanssiesityksessä *TEO* kulttuurista tarkastellaan kahdesta näkökulmasta. Markkinoiden globalistuminen merkitsee elävien, perittyjen kulttuurien murhaa tai yhdenmukaistamista. Toisaalla reaalisosialismin pakkoyhteiskunta työntää maan alle kaikki marginaaliset ja poikkeavat arvot. Kiinnostavia ovat ihmiset, jotka elävät omaa ainutkertaista elämäänsä näiden järjestelmien sisällä.

TEO tuo katsojan eteen kaksi erilaista todellisuutta. Länsieurooppalaista todellisuutta kutsutaan ensin hyvinvoinnin, sittemmin kulutuksen ja markkinoiden yhteiskunnaksi. Itäeurooppalaisessa todellisuudessa harppaus kulutusyhteiskuntaan on ollut nopea. Ihmisillä on yhä muistissaan toisenlainen lähimenneisyys. Teoksen kaksi todellisuutta esitetään yksittäisten

ihmisten, suomalaisten, puolalaisten ja latvialaisten kokemuksina.

Teoksen koreografiasta ja konseptista vastaa Kekäläinen & Companyn perustaja, koreografi-tanssija Sanna Kekäläinen. Kekäläisen työssä yhdistyvät poeettinen ja käsitteellinen ajattelu vahvasti fyysiseen liikekieleen. Hän on työskennellyt intensiivisesti 1980-luvulta alkaen vaikuttaen voimakkaasti suomalaisen nykytanssin kehitykseen ja on yksi Zodiakin perustajajäseniä. Tanssijoina nähdään Kekäläisen lisäksi **Jenni Koistinen**, **Kaisa Launis** ja **Agnese Vanaga** sekä videolla **Ryszard Kalinowski**, **Wojciech Kapron**, **Hanna Strzemiecka** ja **Anna Zak**.

Mielestäni KOPS-kirja on kaunis kädenojennus perusopetuksen käyttöön. Kirjassa on hyvä pedagoginen ote. Taide käsitetään oppimisympäristönä. Nykytaide on maailmankuva jota voi katsoa, kuunnella, tunnustella, haistaa ja maistaa monesta suunnasta. Sen kanssa voi kommunikoida, siihen voi osallistua. Suhde nykytaiteeseen muodostuu omien kokemusten kautta. Kokemuksia täytyy olla tarjolla.

KOPS kolahtaa kouluopetukseen

Yläasteen ja lukion opettajien työn tueksi julkaistu KOPS-kirja on Kiasman oma versio opetussuunnitelmasta. Kiasman opaskirjan nimi viittaa mukavasti koulutyön arkeen. Koulumaailmassa ”opseja” on väännetty viimeaikoina suorastaan hiki otsassa. Opetushallitus on koonnut yleissivistävälle opetukselle useiden opettajien ja muiden asiantuntijoiden voimin opetussuunnitelman perusteet. Asiakirjassa veloitetaan kouluja kehittämään toimintakulttuuriaan niin, että yhteistyötä tehdään koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Kulttuurien tuntemus on yksi tärkeä aihekokonaisuus, joka tulee ottaa huomioon jokaisen oppiaineen opetuksessa. Koulut laativat tällä hetkellä itselleen omia opetussuunnitelmiaan, josta lyhenne OPS tulee.

Helsinkiläisen Etu-Töölön lukion opiskelijoille tehtiin kysely, jossa kartoitettiin heidän käsityksiään suomalaisesta kulttuurista. Yleisimmin vastauksissa luettiin kulttuuriin kuuluviksi luontosuhde, ruokailu- ja juhlatavat, urheilu sekä musiikki. Joitakin hajamaintoja oli kirjallisuudesta ja kuvataiteesta. Otos koski kolmen kurssin opiskelijoita, joiden ikä vaihteli 17 ja 18 vuoden välillä. Kysyttiin myös sitä mikä ei kuulu kulttuuriin. Yksi vastauksista otti voimakkaasti kantaa nykytaidetta vastaan. Se ei ollenkaan kuulu kulttuuriin.

Parhaimmillaan nykytaide on vahvasti mieltä koskettavaa. Nuoremmat oppilaat ovat hyviä havainnoitsijoita. He huomaavat asioita, jotka meiltä aikuisilta menevät sivu suun. He löytävät aina lisää uusia vastauksia vanhoihinkin kysymyksiin. Pohdintaa edellyttävät tehtävät edistävät ajattelun taitoa. Sille taidolle on kyllä käyttöä kaikilla aloilla.

Asioitten tarkastelu yhtä aikaa usean alan näkökulmasta antaa ihmiselle mahdollisuuden tukevaan otteeseen maankamarasta. Se antaa myös rohkeutta etsiä, yhdistellä ja kokeilla asioita luovasti. Sitä taitoa tulevaisuudessa tarvitaan. Tämä on merkittävää tulevaisuutta rakentaessa niin yhteiskunnan kuin yksilön kannalta.

Opettajat ovatkin jo ottaneet kirjan ideat ilolla vastaan. KOPS – Kiasman kiertokoulun opetussuunnitelmasta on saanut ideoita nykytaiteen hyödyntämiseksi opetustyössä. Tehtäväehdotukset antavat konkreettisia ideoita nykytaiteen käyttämisestä pohjana eri oppiaineissa. Erityisesti mieltäni ilahduttaa se, että KOPS-kirjassa kannustetaan opettajia yhteistyöhön. Mehän kaikki tiedämme, ettei elämää eletä oppiainejakoisesti, vaikka sillä periaatteella kouluissa opetetaan.

Kiasman kiertokoulu on nerokas keksintö. Se on ollut hieno lahja Suomen kouluille eri puolilla maata, erityisesti siellä missä taidenäyttelyihin on pitkä matka. Osallistuvat koulut ovat saaneet koko paketin maksutta. Auto on tuonut kouluille performanssiesityksen, työpajaopetusta, taiteilijan anatomia -oppitunnin ja opettajille KOPS-julkaisun. Kiertokoulun pakettiauto on ollut itsekin taide-teos, liikkuva liitutaulu, jonka kyljessä oppilaat ovat voineet lähettää viestejä maantien varrelle ja seuraavaan kouluun.

Mikään ei tietystikään ole ilmaista. Joku aina maksaa laskun. Kiertokoulu on esimerkki uudeltaisesta nuorisotyöstä ja taide-laitosten sponsorointimallista. Yhteistyökumppaniksi Kiasma on saanut energiayhtiö Vattenfallin, joka on halunnut panostaa

Kiasman kiertokoulu

on kolmivuotinen valtakunnallinen projekti, joka toteutetaan energiayhtiö Vattenfall Oyj:n tuella. Lisätietoja www.kiasma.fi/kiertokoulu

KOPS-kirja

KOPS-kirja palkittiin kunniamaininnalla Suomen museoliiton Vuoden museojulkaisu -kilpailussa. Kirjaa on saatavilla Kiasma-kaupasta tai osoitteesta www.fng.fi. Kirjan hinta on 22 euroa.

↑ Rosa Liksom
Kreisländ: mahtavan maailman alttari
1996

↑ Christian Boltanski
Monumentti (Purim-juhla)
1989

Tehtäviä

1. Tee oma henkilökohtainen alttari omista tärkeistä esineistä ja muistoista. Kerro miten se toimii omakuvanasi.
2. Rakkautta viestitään usein sydämen muotoisen symbolin välityksellä. Millaisia asioita piirtämällä tai lähettämällä sydämen voi kertoa, mitä ei? Mitä muita symboleita käytetään? Keksi jokin oma ja tuore symboli rakkautelle.
3. Mieti, voiko uskonnollisia symboleja yhdistää muihin merkkeihin tai ottaa omaan käyttöön. Voiko siinä mennä liian pitkälle, missä kulkee rienauksen raja?

nuorisoon sekä kantaa vastuuta paikallisuudesta. Kasvatustyön tukeminen on vaikutuksiltaan kauaskantoista. Ihmiset tekevät valintojaan arvomaailmansa pohjalta. Arvojen analysointi ja vertailu tuottavat tietoja ja taitoja, jotka vaikuttavat valintoihin. Sellaiset yritykset, jotka ymmärtävät kulttuurintuntemuksen lisäämisen kilpailukeinoon, tulevat menestymään myös tulevaisuudessa. Tulevaisuuden tutkijat mainitsevat Sitran julkaisussa, Luovaan talouteen, Kulttuuriosaaminen tulevaisuuden voimavara, Vattenfallin hyvänä esimerkkinä kulttuurikasvatuksen sponsoinnista.

Kouluille museoyhteistyö on hieno tuki ja lisävoima. Vaikka päävastuu kasvatuksesta kuuluukin kodeille ja opetuksesta kouluille, niin museoiden merkitys sivistyspääoman kartuttamisessa on kiistaton. Suomalainen museopedagogiikka on laadukasta. Hienoja esimerkkejä siitä ovat Kiasman kiertokoulu ja KOPS-kirja. Ne ovat tuoneet minulle myös henkilökohtaisesti hyvää mieltä. Nykyisessä kulttuurikasvatusta edistävässä työssäni olen tukeutunut kirjaan

jo useaan otteeseen. Kiertokouluu olen käyttänyt esimerkkinä onnistuneesta yhteistyöstä elinkeinoelämän kanssa.

Aikaisemmin olen toiminut pitkään teollisuudessa tekstiilien suunnittelijana ja niin ollen tunnen joitakin kuvien tuottamisen tapoja. Hahmotan maailmaa kuvien avulla. Ne ovat antaneet elämäni värejä ja muotojen rikkautta. Toivotan sitä samaa myös kaikille nykytaiteeseen tutustuville!

□ Heljä Järnefelt

Suunnittelija
Opetushallitus
helja.jarnefelt@oph.fi
www.edu.fi/projektit/tammi

HEIKKI RAUTIO

2 Ehkä puhumme samasta

Teosten sisältö ja muoto syntyvät yhdessä ryhmän kanssa, yhteisen prosessin tuloksena, jolloin sen pitäisi vastata osallistujien ajatuksia ja kuvata itsestään ja käsiteltävistä asioista. Usein kuva on muuta kuin ulkoapäin asetetut ennako-oletukset.

”Ristiriitaiset tunteet ja hyvä niin” 6

Rakastaa, ei rakasta... -näyttelyn aikana kävijät ovat saaneet kirjoittaa terveisensä paperilapulle ja kiinnittää sen ilmoitustaululle, joka on toisen kerroksen tasanteella. Lappuja on kertynyt jo useita tuhansia.

8 Jonota salaiseen palveluun

Liikkeellä marraskuussa -tanssifestivaali tuo Kiasmaan saksalaisen nykytanssin uudistajan, Felix Ruckertin ryhmään. Kiasman galleriatilat muuttuvat teoksessa *Secret Service* salaisten ja yksityisten palvelujen näyttämöksi.

Kiasman syksy 9

18 Kops kolahtaa kouluopetukseen

”Kiasman kiertokoulu on ollut hieno lahja Suomen kouluille eri puolilla maata, erityisesti siellä missä taidenäyttelyihin on pitkä matka”, kirjoittaa Heljä Järnefelt opetushallituksesta.

KANSI Dias & Riedweg: Heittä (Throw), 2004 © MAURÍCIO DIAS & WALTER RIEDWEG

Kiasma-lehti | Julkaisija: Nykytaiteen museo | Vastaava toimittaja: tiedotuspäällikkö Piia Laita 09-1733 6507 | Toimitussihteeri: tiedottaja Päivi Oja 09-1733 6534 | Verkkototeutus: verkkomediasuunnittelija Justus Hyvärinen 09-1733 6532 | Toimituksen osoite: Kiasma, Nykytaiteen museo, Mannerheiminaukio 2, 00100 Helsinki | Puh. 09-173 361, Fax 09-1733 6503 | Internet: www.kiasma.fi | E-mail: kiasma-lehti@kiasma.fi | ISSN 1455-173X | Ulkoasu: Timo Vartiainen | Painopaikka: F.G. Lönnberg | Toimitus ei vastaa ohjelmisto-aikatauluihin tulleista muutoksista. | YHTEYSHENKILÖT | Museonjohtaja Tuula Karjalainen, Museonjohtajan assistentti Tuula Vuorio, 09-1733 6516, Fax 09-1733 6574 | Näyttelyt: erikoisuunnittelija Perttu Rastas 09-1733 6538 | Kiasma-teatteri: tuottaja Virve Sutinen 09-1733 6511 | Markkinointi ja sponsorointi Annukka Klinge 09-1733 6653 | Ulosvuokraukset, yritysyrityskoordinaattori Päivi Hilska, 09-1733 6668 | Opasvaraukset: 09-1733 6509 | Kiasman Ystävät ry 09-1733 6595 | Nykytaiteen museo Kiasma kuuluu Valtion taidemuseoon

HELSINGIN SANOMAT

VATTENFALL